

INSPIRATIONSPUNKTER

7. oktober 2010

Talepapir til brug for åbent samråd i ERU 7. oktober 2010 ad samrådsspørgsmål A alm. del stillet 6. oktober 2010 efter ønske fra Pia Olsen Dyhr (SF) og Benny Engelbrecht (S) om konklusionerne i "Analyse af markedet for forbrugslån i Danmark" fra august 2010.

Spørgsmål A:

Ministeren bedes redegøre nærmere for konklusionerne i "Analyse af markedet for forbrugslån i Danmark" fra august 2010, jf. ERU alm. del – bilag 299.

Svar:

Jeg er blevet bedt om at redegøre for konklusionerne i rapporten "Analyse af markedet for forbrugslån i Danmark". Rapporten er udarbejdet af en arbejdsgruppe, nedsat af den tidligere økonomi- og erhvervsminister, fordi den finansielle og økonomiske krise har sat fokus på markedet for forbrugslån.

Arbejdsgruppen konkluderede i sin rapport, at der i Danmark generelt er et omfattende forbrugerbeskyttende regelsæt på markedet for forbrugslån.

Rapporten indeholder dog en række forslag til initiativer, der vil styrke forbrugernes muligheder for fremover at blive endnu bedre rustet til at agere på markedet for forbrugslån.

Arbejdsgruppen så også på danskernes opsparing og gældsætning. Det viste sig, at kun få husholdninger har en relativt stor nettogæld over en længere årrække. Relativt flest børnefamilier og personer i alderen 25-39 år har høj nettogæld, men man skal bemærke, at det kan være fornuftigt nok at have gæld, hvis gældsforpligtelsen er forenelig med privatøkonomien. Det er et udtryk for et ønske om at udjævne forbruget over livsløbet. Analysen af familiernes økonomi er uddybet i et Økonomisk Tema, hvor man kan læse mere.

Prisloft

Men før jeg går i dybden med forbrugerreguleringen, vil jeg starte med spørgsmålet om indførelsen af et prisloft på lån. Netop det spørgsmål er årsagen til, at arbejdsgruppen blev nedsat.

Arbejdsgruppen har overvejet fordele og ulemper ved at indføre et prisloft på lån.

I Danmark har vi regler om åger i stedet for et reguleret prisloft på lån. Det betyder, at en långiver kan straffes, hvis vedkommende for eksempel har udnyttet, at en forbruger har økonomiske eller personlige vanskeligheder, som kan have påvirket beslutningen om at optage et lån på urimelige vilkår.

For at belyse fordele og ulemper ved de to måder at regulere markedet på har arbejdsgruppen undersøgt, hvordan ågerregler

og prislofter anvendes i de 27 EU-lande samt Norge og Schweiz.

Af de 24 lande, som har bidraget til undersøgelsen, har en tredjedel, ligesom Danmark, indført regler om åger som regulering af lånemarkedet. 5 af landene i undersøgelsen har indført et decideret prisloft for lån.

Knap halvdelen af landene i undersøgelsen har slet ingen form for regulering af renteniveauet – hverken i form af ågerregler eller prisloft.

Regulering af lånemarkedet ved hjælp af prislofter kan typisk tage to forskellige former. Enten fungerer prisloftet som et loft over renten, eller også fungerer prisloftet som et loft over de samlede årlige omkostninger i procent – max-ÅOP.

Derudover viser arbejdsgruppens rapport, at der er eksempler på lande, som, udover et prisloft, også har indført et gældsregister for at begrænse forbrugernes muligheder for at optage lån. Det er fx tilfældet i Belgien.

Der er ikke nogen af de 5 lande, der i dag har prisloft for lån, som har undersøgt, hvilken betydning prisloftet har haft for udviklingen på markedet og forbrugernes gældsætning.

Der er tidligere blevet argumenteret for, at indførelsen af et loft over ÅOP i Danmark vil være et effektivt middel til at begræn-

se långivning på urimelige vilkår og overdreven gældsætning blandt forbrugerne.

Fordelen er ifølge arbejdsgruppen, at et prisloft vil kunne øge gennemsigtigheden på markedet. Det skyldes, at forbrugerne altid vil være sikre på, at de ikke kommer til at betale mere for deres lån end den fastsatte grænse for omkostningerne.

En ulempe er imidlertid, også ifølge arbejdsgruppen, at et prisloft kan medføre en risiko for, at prisloftet bliver normen på markedet. Med andre ord udvikler det maksimale loft sig til den pris for et lån, som alle udbydere tager.

En britisk undersøgelse har belyst, hvilken betydning et prisloft for lån har haft i nogle af de lande, som har indført et prisloft. Storbritannien har ligesom Danmark ikke indført et prisloft.

Den britiske undersøgelse viser, at det i høj grad er de svageste forbrugere, der kommer i klemme, når der fastsættes et renteloft eller sættes loft over omkostningerne ved forbrugslån.

Undersøgelsen viser også, at de svageste forbrugere typisk vil opleve, at omkostningerne ved at låne er højere, når der er fastsat et loft over renten, end hvis der er fri prisdannelse på markedet. Det skyldes blandt andet, at omkostningerne ved at låne flyttes fra renten, som virksomhederne ikke kan hæve på grund af renteloftet, til de øvrige omkostninger. Det kan fx være øv-

rige gebyrer. Det har eksempelvis været tilfældet i USA og Frankrig.

Hvis et prisloft forhindrer långiver i at få dækket sine omkostninger, vil mulighederne for at låne på det regulerede marked blive dårligere. Derudover peger analysen på, at et prisloft kan begrænse innovationslysten og udvikling af nye produkter.

Når der er færre produkter på markedet, betyder det, at forbrugere, som tidligere ville få tilbudt et dyrt lån på grund af deres kreditvurdering, slet ikke kan få tilbudt et lån. Det kan presse de mest udsatte kunder ud på det grå marked, hvor ingen regler gælder, ud over den stærkes ret.

Dermed begrænser prisloftet umiddelbart forbrugernes mulighed for at tage et lån. Der er ganske enkelt færre forbrugere, der kan blive godkendt til et forbrugslån, når långiveren ikke kan sætte renten på et niveau, som svarer til kundens kreditvurdering.

Derudover viser den britiske undersøgelse, at omkostningerne ved misligholdelse typisk bliver presset væsentligt i vejret, når man fastsætter et loft over de årlige omkostninger ved lånet.

Det skyldes, at omkostninger i forbindelse med misligholdelse ikke er omfattet af et loft over ÅOP. Dermed kan långiverne sikre, at dårlige betalere kommer til at betale for den øgede risiko, som de medfører for långiverne.

En højere pris for misligholdelse medfører et væsentligt pres mod de svageste forbrugere. Det kan føre til, at økonomiske chok, som fx et mistet job, kan presse den svage forbruger ud i en gældspirale, som den pågældende ikke er i stand til at komme ud af.

Endelig indikerer den britiske undersøgelse også, at mængden af låntagning på det grå marked er større i lande, hvor der er et prisloft end i lande, hvor der ikke er et loft over omkostningerne ved lån.

Denne opfattelse støttes også i Belgien, hvor man formoder, at prisloftet og gældsregistret tilsammen har ført til, at flere forbrugere låner penge på det grå lånemarked.

Der er med andre ord ikke tale om, at forbrugerne helt afholder sig fra at låne penge, hvis de får et nej hos långiveren. I stedet er det afgørende, om forbrugerne selv mener, at de har et behov for at låne penge.

Derfor mener jeg ikke, at et loft over de årlige låneomkostninger i procent (ÅOP) er vejen frem. Vi skal ikke risikere, at et loft ødelægger konkurrencen på et ellers velfungerende marked og dermed generelt giver forbrugerne højere priser.

Vi skal heller ikke risikere at skubbe de svageste låntagere ud på det grå lånemarked.

Lad mig for øvrigt tilføje, at Forbrugerombudsmanden har mulighed for at gribe ind i åbenlyst urimelige tilfælde, fx hvis oplysningspligten ikke er overholdt.

Den forbrugerbeskyttende lovgivning i øvrigt

I forbrugslåns-rapporten konkluderer arbejdsgruppen, at der i Danmark generelt er omfattende forbrugerbeskyttende regler på markedet for forbrugslån.

Lige fra det tidspunkt, hvor forbrugerne overvejer at optage et forbrugslån, og indtil lånet er betalt tilbage

Reglerne gælder både for pengeinstitutter og finansieringsselskaber.

Der findes krav om prisoplysning, så forbrugerne ved at studere låneudbydernes prisskiltning, fx på internettet, kan sammenligne priserne på de forskellige muligheder, inden de vælger, hvor de vil optage et forbrugslån.

Går man ned i et pengeinstitut og optager et forbrugslån, følger det af reglerne om god skik, at forbrugeren som udgangspunkt skal modtage rådgivning, inden forbrugslånet optages.

I kreditaftaleloven er der regler om, hvilke oplysninger der skal være i en låneaftale.

Der skal fx være oplysninger om de samlede omkostninger, der er forbundet med et lån, ligesom de årlige omkostninger i procent skal være udregnet.

På den måde sikrer vi, at forbrugerne, på det tidspunkt hvor de skriver under på et lån, helt præcist ved, hvad lånet koster.

Og hvad så, hvis reglerne ikke bliver efterlevet? Som jeg nævnte før, har Forbrugerombudsmanden mulighed for at gribe ind. Både i åbenlyst grelle tilfælde, og over for en låneudbyders generelle markedsføring og eventuelle urimelige aftalevilkår.

Forbrugerombudsmanden har bl.a. mulighed for at anlægge retssager og udstede forbud og påbud. Konkret kan han eksempelvis kræve renten på et forbrugslån nedsat, hvis oplysningspligten ikke er efterlevet.

Den reviderede kreditaftalelov indeholder i øvrigt en fortrydelsesret på 14 dage, som omfatter alle forbrugslån. Det følger også af den ny kreditaftalelov, at alle långivere bliver forpligtet til at foretage en kreditvurdering, inden de yder et lån.

Når en forbruger så har indgået en aftale om forbrugslån, følger det af kreditaftaleloven, at man til enhver tid har ret til at betale sit lån tilbage før tid. Reglen sikrer, at forbrugeren kan indfri lån, som efterfølgende har vist sig at være for dyre for forbrugeren. I stedet kan det dyre lån erstattes med et lavere forrentet – og dermed billigere - lån.

Det er min opfattelse, at den lovgivning, som vi har i dag, giver forbrugerne en god forbrugerbeskyttelse.

Forbrugerne får gode muligheder for at foretage det bedste valg på baggrund af de oplysningskrav, der findes i lovgivningen. Og långiverne på markedet foretager en kreditvurdering, inden de yder et lån.

Hvis kreditvurderingen ikke falder så godt ud for låntager, så fører det til en højere rente, og det er ikke noget problem. Det er derimod vigtigt for mig, at forbrugerne får klar besked om, hvad lånet koster.

Det sikrer lovgivningen i dag.

Initiativer

Vi bør imidlertid øge forbrugernes opmærksomhed på, at der er risici ved at optage et lån. Derfor har jeg til hensigt at undersøge mulighederne for at indføre regler om risikomærkning af lån.

Med en risikomærkning vil vi få skabt større gennemsigtighed og dermed øget forbrugerbeskyttelsen. Jeg mener, at det er vigtigt, at den almindelige forbruger bliver oplyst om risikoen ved forskellige lån på en enkel og let forståelig måde. Forbrugerne skal vide, hvad det er, de går ind til, når de optager et lån, og

en risikomærkning vil være et godt supplement til de gældende oplysningskrav.

I arbejdsgruppens rapport lægges der også op til at fremme forbrugernes finansielle forståelse og få dem til at handle mere finansielt fornuftigt. Det støtter jeg fuldt ud – det er vigtigt, at forbrugerne selv tager et ansvar for at få opbygget et vist kendskab til og interesse for finansielle forhold, så de er ”klædt på til” at kunne agere hensigtsmæssigt i hverdagen og træffe fornuftige beslutninger.

I den forbindelse er der to spor i den offentlige forbrugerinformation, som vi skal følge.

De to spor

Det ene spor kan man kalde et forebyggende spor. Det spor indebærer indsatser, som kan forebygge, at folk forbruger eller gældsætter sig over evne.

Rapporten afdækker, at der kan være behov for en styrket indsats i forhold til forebyggelse. Rapporten viser fx, at mange bliver overraskede over omkostningerne ved et lån og ikke sætter sig ind i prisen på lån på forhånd. Det selv om oplysningerne herom er tilgængelige for dem.

Rapporten viser også, at især børnefamilier og nye boligejere skylder mange penge væk. Den viser også, at unge er en væ-

sentlig målgruppe, fordi også mange af de unge er finansielt svage.

Derfor er det vigtigt, at vi sætter ind overfor disse målgrupper, så vi sikre, at både den nuværende og næste generation af forbrugere bliver i stand til at træffe kloge finansielle beslutninger.

Det andet spor kan man kalde et støttende spor. Det omfatter alt det, vi kan gøre for at hjælpe de folk, som er kommet i klemme med privatøkonomien og har ophobet en uoverskuelig gæld.

Denne gruppe har behov for effektiv information, så de kan komme ud af deres finansielle problemer. Her handler det om at støtte folk, så de ikke fastholdes i en håbløs økonomisk situation. Forbrugerne skal have mulighed for at blive klædt på til at håndtere deres privatøkonomi bedst muligt.

Jeg vil gerne fortælle lidt mere om de initiativer, der er sat i værk.

Initiativer i forebyggelsessporet

Lad mig starte med at nævne de nye forebyggende initiativer.

Det første initiativ, jeg vil nævne, er, at Penge- og Pensionspanelet lancerer et webbaseret lånometer, der skal give forbru-

gerne en mulighed for at sammenligne priserne for forskellige typer lån.

Tanken er, at lånometeret skal indeholde en række interaktive webfunktioner, som illustrerer omkostningerne ved forskellige måder at finansiere den samme vare. Det skal medvirke til, at budskaberne også når ud til fx unge forbrugere, som ikke altid er så meget for at læse lange tekster.

Det initiativ er således fint i tråd med, at rapporten viser, at det især er unge uden ejerbolig, som har behov for mere finansiell viden.

Panelet har oplyst mig, at de er gået i gang med arbejdet med lånometeret, og jeg ser meget frem til resultatet. Lånometeret er, som jeg ser det, en god og sjov metode til at lære de unge, at der er forskel på prisen på penge - alt efter hvor og hvordan man låner pengene.

Det andet initiativ jeg vil nævne, er at mit eget ministerium - sammen med blandt andre Penge- og Pensionspanelet - deltager i en tværministeriel gruppe, der skal se nærmere på bl.a. undervisningsmateriale til unge, som kan give unge større forståelse for deres privatøkonomi. Her handler det fx om at nå ud til unge med budskaber, som kan forebygge, at de unge stifter gæld.

Som *den tredje forebyggende indsats* vil jeg nævne, at Penge- og Pensionspanelet er blevet bedt om at udarbejde informationsmateriale målrettet de familier, som er i særlig risiko for at få sat boligen på tvangsauktion. Panelet har fortalt mig, at de er godt i gang med forberedelserne til det arbejde.

Initiativer i det støttende spor

Det andet spor, som jeg omtalte tidligere, dækker initiativer, som kan støtte de personer, der allerede er gældsatte. Her synes jeg, at rapporten indikerer, at der er flere fronter, hvor der kan gøres en indsats for at styrke de gældssattes muligheder for at få mere styr på privatøkonomien.

For det første er Penge- og Pensionspanelet gået i gang med at se nærmere på, hvordan man kan udarbejde informationsmateriale målrettet boligejere, som gennemgår en tvangsauktion.

Det kan være med til at klarlægge forløbet under en tvangsauktion med forklaringer om svære emner som for eksempel inkasso, fogedret, udlægsbegæring og hæftelse for gæld efter tvangsauktion.

For det andet er Penge- og Pensionspanelet også i færd med at tilrettelægge en effektiv informationsindsats over for voksne gældsatte. Det gør de med udgangspunkt i samtaler dels med gældsrådgivere, som kender de gældsatte; dels med de gældsatte selv. Panelet har oplyst mig om, at de forventer at komme

med konkrete forslag til, hvilke informationsinitiativer målrettet voksne gældsatte, som vil være hensigtsmæssige.

Alt i alt finder jeg, at disse initiativer må føre til, at forbrugerne fremover vil blive endnu bedre rustet til at agere på markedet for forbrugslån.